

රිදී විහාරයේ සිතුවම් භායනය සහ සංරක්ෂණය පිළිබඳ පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්

වන්නිනායක ඩබ්.එම්.පී.ජේ.කේ.¹

මෙම පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනය ඓතිහාසික රිදී විහාරයේ පවතින්නා වූ ඉපැරණි බිතු සිතුවම් භායනය හා සංරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් වේ. කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ රිදීගම ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ රිදීගම ග්‍රාමයේ රිදී විහාරය පිහිටා ඇත. මේ අනුව වසර 2300කටත් වඩා පැරණි ඉතිහාසයක් පවතින මෙම විහාරස්ථානයේ මහනුවර යුගයට අයත්වන වටිනා සිතුවම් රාශියක් දැකගත හැකිය. මේ අනුව මෙම අධ්‍යයනයේදී රිදී විහාරයේ සිතුවම් භායනය ඇත්තේ කෙබඳු ලෙසින් ද යන්න පිළිබඳව විමර්ෂණය කිරීම සිදුවේ. එම ගැටළුව අනුව යමින් මෙම සිතුවම් භායනය වීමට බලපා ඇති හේතුකාරණා විමසා ඒ සඳහා සුදුසු සංරක්ෂණ ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වාදීම මෙහි අරමුණ වේ. මෙම විහාරස්ථානයේ පවතින්නා වූ සිතුවම් අධ්‍යයනය කිරීමේ දී පෙනීගිය වැදගත් සාධකයන් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ වෙනත් විහාරස්ථානයන් හි දැකිය නොහැකි ආකාරයේ සිතුවම් රාශියක් මෙහි පැවතීම වැදගත් වේ. උඩරට ශිල්පියා සිතුවම් සඳහා තේමා කරගනු ලැබූයේ ජාතක කථා, බුද්ධ චරිතයේ සිද්ධි හා ඓතිහාසික සිද්ධීන් වේ. එනමුත් රිදී විහාරයේ ජාතක කථා එකක්වත් ඇඳ නොතිබීම විශේෂත්වයක් ගනී. සත්සතිය, සොළොස්මස්ථාන, සුවිසි විවරණය, සත්ත්ව රූප රිදී විහාරයේ සිතුවම් අතර ප්‍රධාන වේ. ශිල්පීය පරම්පරා දෙකක් මෙම විහාරයේ චිත්‍ර ඇඳ ඇත. මුල්ම සිතුවම් ඇඳ ඇත්තේ දෙවරගම්පොළ සිල්වත් තැන නම් හික්ෂුන් වහන්සේ විසිනි. පසු කලක නීලගම පරම්පරාවේ ශිල්පීන් විසින් එම කාර්යය අවසන් කර ඇත. රිදී විහාරයේ මහා විහාරයෙන් හමුවන විශේෂ නිර්මාණයක් වනුයේ ක්‍රිස්තුස් වහන්සේගේ චිත්‍ර හමු වීම වේ. මෙවැනි සිතුවම් බෞද්ධ විහාරස්ථානයකින් හමුවීම දුර්ලභ කරුණක් වේ. එමෙන්ම එම සිතුවම් වර්තමානය වනවිට දැඩි ලෙසින් භායනයට ලක්ව ඇත. එහිදී ප්‍රධාන වශයෙන් ස්වාභාවික, මානව හා සත්ත්ව ක්‍රියාකාරකම් මත මෙම සිතුවම් හානි වී ඇති බවට සාධක පවතී. මෙම මාධ්‍යයන් ක්‍රිත්වය හේතු කර ගෙන ඇති වන හානිය අවම කරගැනීම සඳහා සංරක්ෂණ ක්‍රමවේදයන් යොදා ගැනීම අනිවාර්යෙන්ම කළ යුතු කාර්යයක්ව පවතී. ඒ අනුව රසායනික සංරක්ෂණය, වායුගෝලීය පීඩන තත්ත්ව පාලනය, මානව ක්‍රියාකාරකම් පාලනය, කෘමි නාශක යෙදීම වැනි සංරක්ෂණ ක්‍රමවේදයන් භාවිතය තුළින් මෙම සිතුවම් ආරක්ෂා කර ගැනීමට හැකියාව ඇත.

ප්‍රමුඛ පද : රිදී විහාරය, භායනය, සංරක්ෂණය, රසායනික සංරක්ෂණය, සිතුවම්

¹පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය. prasannajavantha639@gmail.com